

מחזה מקורי נוסף מצא לו בית בתיאטרון, מחזק לשורת תיאטרון הרפרטואר המקובלים. זהו החי על המת, מחזה שכתב ישראל (הלון וחזור) אליו לפי ספרו של אהרון מגד, שיעלה בתיאטרון יובל. מכיוון שתיאטרון זה התמחה עד עכשיו בבדיור דווקא, ומחזה מקורי איננו בדיק מכה-הזהב המצופה ביותר, מעניין לדעת למה יסתכנו אנשים, ובראשם הלל נאמן, בכמאי ושחקן בתפקיד הראשי, בהעלאת נושא שאינו עליו במיוחד, וייתכן שאפילו ינא על נימים רגישים מאוד בשכבות מסר יימות של הקהל הישראלי.

אלירן: "זהו סיפור על סופר, בגיל הארבעים, בשם יונס, אשר מקבל על עצמו להנציח בכתב את דמותו של דודידוב, ולפתע מתברר לו שאינו יכול להתמודד עם הדמות".

נאמן: אני, כיונס, שייך לדור הפלמ"ח, עברתי את כל המיסגרות הרשמיות וכשאני הולך להתחקות על עיקבותיו של דודידוב, שהיה מאנשי העליה השלישית, מין ביטניק של אותם ימים, גיבור אנטי-מימסדי, אני מרגיש קטן ועלוב לעומתו".

אלירן: זוהי, בעצם, בעיית האדם המתלבט בכלל, בעיית האדם השואל את עצמו: למי אני שייך, לאיזה דור, לאיזה זמן, לאיזו מסגרת? מי אני בכלל?

נאמן: "בשבילי, זה הרבה יותר אישי. יונס הוא בדיק חלק מאותו דור ישן ש-אני שייך לו אישית, דור הפלמ"ח, אנשים שהיום הם בני ארבעים, וברובם חיים את העבר, ואינם מאמינים שהפלמ"ח היה פעם ואינו עוד. הם אינם מסוגלים להסתגל לזמנים החדשים, כי להיות היום חלוץ, זו משימה בלתי-אפשרית. הם מתרפקים על העבר, וישנם אחרים המנסים ללכת ב' תלם, ובשבילם העבר היה ואינו. וישנו עוד מיניעט שבמיעוט, שאני מזדהה עמו. שאינם מבטלים את העבר, אבל הם מחפשים את הדור".

גם אני עשיתי את זה בדרכי שלי, בלי

נאמן, שרון ואוריין ב"החי"
חלוציות? משימה בלתי-אפשרית

מסגרות מפלגתיות ובלי קלובים עם תחיות זהיו — חיפתי בדרך היצירתית שלי. הייתי בין מייסדי בימת השחקנים, כי חשבתי שהם יחפשו דרכים חדשות, אבל הם חיפשו בסופו של דבר את הדור ב' חזרה לתיאטרון הרפרטואר. אז הקמתי את התיאטרון הפתוח, כבמה לנסיגות, ונכח שלתי מבחינה אירגונית. אני לא אומר ש' צריך לעשות מהבימה בריכת שחייה, אבל בלי להתחבט על יופיים של הפרחים ה' אחרים — אני פרח שונה..."

אופרה

עירום

מול הר-סיני

שעה שאצלנו הורידה התזמורת הפיל-הרמונית יצירה של ארגולד שנברג מתכ-

להקת פיקוד הקאמרי בתוכניתה על האובו

אילולא מת אלפרד זארי לפני 64 שנים, משיכרות ומתשישות כללית של איבריו השונים, אין ספק שהיה מת מכעס באולם התיאטרון הקאמרי, למראה גילגולו האחרון של בן-טיפוחיו, אובו הכרסן.

וזאת משום שזארי יצר את אובו כיריקה בפני כל הבורגנות המכובדת. אובו הוא טיפש ומגעיל, פחדן ושקרן, היסטרי ואכזרי, רודף בצע וכבוד — בקיצור, בעל כל התכונות הבורגניות ה' אופייניות, שהוגזמו עד אכסור.

ואילו השפה של זארי היא תרבות ניבוליהפה המשוקצים ביותר של אותה תקופה, ובכל פעם שאול מלאי הקללות אשר באמתחתו, המציא זארי (שהיה בן 15 כאשר כתב את הגירסה הראשונה למחזה) קללות פרטיות וחדשות משלו. ושכל הבורגנים המכופתרים והשונים יתפוצצו בכרסותיהם!

אבל לא כן בהצגה העברית של אובו. כאן הם דקא צוחקים בנימוס מזמן לזמן, כי מה שמוצג לפנייהם זאת מין תוכנית של להקה צבאית עם הצחקות לא כל-כך משגעות. התרגום של עמוס קינן (שלא יכול מעצם טבעו להיות תרגום, משום שאין כלל הקבלות לבטוי הצרפתיים של זארי) רומז בקושי למה שמתרחש

אובו *
רווח
גרמניה — ארץ של חמורייגרים

במקור, ואחת מהברקות הטובות יותר, היא ההסבר של אובו לשמה של גרמניה: "קוראים לה גרמניה, משום שכל חושביה חמורייגרים". התפאורה והתלבושות (פרט לזו של אובו) מסתפקות ברעיונות פושרים, ואילו רוב השחקנים נראים נבוכים למדי, כאילו לא כל-כך נעים להם להשתתף במהתלה תפלה שכוז.

יוצא מהכלל הוא זאב רחח — המלך אובו — הנותן פורקן חופשי לרמיונו, משתולל ומשעשע כאוות-נפשו, ומשום כך בולט לטובה בכל ההצגה האפורה.

בקיצור, הקאמרי כתב דף חדש בתולדות התיאטרון. אם עד עכשיו נהוג לחשוב שזארי הוא אבי האבסורד, מעתה יאמר שזארי הוא אבי אבות הציזבאטרון. ואילו אני, מתגעגעת עדיין לאובו האנגלי של פיליפ דיסקין בבכחוס הירושלמי.

פרנקנשטיין

מארח

לפני כמה וחמישים שנה החליטה מארי שלי, אשתו השנייה של המשורר הבריטי המפורסם, לכתוב בעצמה משהו, וקצת ברצינות, והרבה בשעשוע, חיברה סיפור על טירה מוזרה ליד העיר זארמי שטאט שבגרמניה. לפי אותו סיפור, גר בטירה בארון מסורף בשם פרנקנשטיין, אשר בנה, מכל מיני גרוטאות, מופלצת בדמות אדם, בעלת כוחות על-אנושיים.

האגדה מזכירה, כמובן, את הגולם מפרג ובמשך השנים הפכה לאברג'ג בכל טפרות האימים. עם המצאת הקולנוע היו שחקנים כמו בלה לוגוזי ובוריס קארלוב מלקטים את אצבעותיהם כל פעם שנזדמן להם לגלם את הבארון המסורף.

אבל היה כנראה מי שהחליט כי מן הסיפור הדמיוני אפשר להפיק עוד תועלת, ואפילו ממשיית מאד. אם היו אנשים אשר כתבו לביתו של שילוק הולמס, מדוע לא יהיו כאלה שיתארחו בטרירתו של פרנקנשטיין?

בהתאם לקו מחשבה זה, החליטו שלטונות מדינה הסה, בה נמצאת העיר דראמסטאדט, לשפץ את הטירה ולהפוך אותה לבית הארחה. תהיה בה מסעדה, חדרים להשכיר, קישוטים בהתאם ל' אווירה, ויש אומרים שתמורת סכום מתאים מוכנים אפילו להבטיח כמה רחוצות רפאים ללילה. השיפוץ הכללי עלה כמיליון דולאר, אבל

בציור מקורי של אלפרד זארי.

הקדום טוב באמצע

הערכות ראשונות מבטיחות שההשקעה תישא רוחים יפים. זה מו' כיח שיש עדיין אנשים המוכנים לשלם כדי שיפחידו אותם.

המלחמה היא

תרופה למכה

ואם הבימה המיקצועית פושטת את רגליה מחוסר דמיון בקאמרי, מנסה הבימה הניסיונית למצוא רגל, אשר עליה אפשר לעמוד. והאיש המגשש באפילה והמחפש את הרגל הזאת הוא בחור בשם עורד בארי, במאי ששהה כמה שנים בלונדון, חזר לארץ, מלמד בפקולטה לתיאטרון באוניברסיטת תל-אביב, מביים תסכיתים ברדיו, ומתעקש להעלות הצגה לפי המושגים הפרטיים שלו.

וגמה הם המושגים הללו? ובכן, עורד מאמין, בצורה שהיא תמונה מאוד בעיני שחקנים חאלטוריסטיים עצלנים, שעל-מנת להופיע על בימה צריך שחקן לדעת לשלוט היטב בכל אברי גופו, לדאוג לפיתוח הקול, לתרגל את עצמו תרגולים טכניים בלתי פוסקים, ורק אז להעני ולגשת לתפקיד.

כל זה ניתן לעשות במסגרת של סדנא, ועורד אף הציע, בזמנו, סדנא מעין זו לתיאטרון הקאמרי. לאחר התלבטויות רבות הסתבר שהקאמרי עדיין לא מצא לנכון למבזבז זמן על דברים בטלים שכאלה. ובכלל, האם שחקני הקאמרי זקוקים לסדנא? התשובה — כן. הביטו בתנועות המגושמות של שחקני המישה באובו, והקי שיבו לקול הצורמני והשטחי של אורה שיריון (בתפקיד בורגלס), והתשובה מתבקשת מאליה.

אז מאחר והקאמרי אינו מוכן עדיין לסדנא, יצר עורד סדנא משלו. בחברת ארבעה צעירים בעלי-נסיון תיאטרוני מועט בלבד (צפורה קרנר, שלא התאקלמה בחימה; גד יסעור שצריך היה לומר משפט במחזהו של מונדי שנידחה; אבי ויוסי זילבר, שניהם בוגרי קורס למישיחק בסמינר הקיבוצים, האחרון מופיע בטעטס הדבש טכילת-האש הראשונה שלו), בחר במחזה של צעיר אחר, יצחק גורן משום ש"כך אפשר לעבוד על חומר כמו שאוהבים, ולחח למישהו מוכשר הזדמנות לראות על הבמה מה שהעלה בכתב". ואגב, גורן הוא שכתב את המחזה שזכה לפרס המחזה המקורי של שנת '66, אבל מי שמע עליו, אם אף אחד לא הציג אותו מעולם?

מחזהו של גורן הוא משל על נסיכות דימוינית, המכריזה מלחמה על ארץ שכנה, משום ששוטה-החצר קבע כי "המלחמה היא תרופה למכה". ארבעת שחקניו הצעירים של עורד צריכים למלא מקומם של ששה-עשר משתתפים. איך? ובכן, כאן המקום לתאר את שיטת הסדנא של עורד.

בחזר הקטן, שלידי אולם החוג לדרמה, באוניברסיטה, שני דוכני צץ וכמה מחצלות. הבמה היא בכל מקום. השחקנים מבצעים תרגילי התעמלות ממש, כשהם מתגלגלים על הארץ, קופצים, עומדים על הראש, נעזרים האחד בגופו של השני כחמור חדש" בלי כל הגבלות המקום, העמדה, או התפאורה. ובעצם, הרי לא תהיה תפאורה, כי אם כמה מישטחים מאלומיניום ומבמבוק (האלומיניום הוא תרומת צינקל, ואת עצמי הבמבוק כרתו השחקנים במרדיותיהם ב' מעיין-צבי) שישנו את צר' רתם ואת מקומם ויהיו כמה במות משתנות לפי רצון השחקנים שיוזנו אותם.

אחרי התנועה באים תר' גילי הקול. גם זה הוא מכ' שיר שאם מתרגלים אותו, אפשר ליצור בעזרתו עש' רות גזנים ודמויות. ארבעת השחקנים שוכבים על הריצ' פה ואומרים לתוכה את ה' סכסס בלי להתייחס להתי' רחשות. אחר כך צועקים אותו במהירות כפולה וב' נגינה אחידה מבלי לזוז מ' מקומם. אחרי שעה של תר' גולים בקול ובתנועה, אפי' שר להתחיל ליצור בעזרתם שפע של יחסים ושפע של נקומות. וזאת אומרת — ליצור יש מאין.

והתענוג ליצור יש מאין כבר הפך אצל כל השותפים לעבודה, כולל יוסי מר-חיים, שכתב את המוסיקה למין דיבוק. כל דבר שנקרה בדרכו, אם זה מרטוט, שבר-כלי, שק או צינור-מתכת, נאסף, אולי אפשר יהיה להשתמש בו כאביזר-עזר, ללבוש אותו או לאחוז בו.

נשארת איפוא השאלה הגדולה — איפה מציגים דבר שכזה, כשאתה שייך רק לעצמך? ובכן, עיריית תל-אביב הפתיעה בעזרה של 3.000 לירות כמעט חד פעמי ואם מישור יודע על איזה מרתף, מו' סך, או אולם כלשהו, יפנה נא לעורד בארי, בחדר הקטן שלידי האולם הגדול של החוג לתיאטרון... ויבוא על הברכה.

איסא

החליט שלמען הריאליזם יהיו כל המשתתפים באורגיה העצומה שלרגלי הריסיני עירור מים כבדים היחלדם, ואילו הכוריאוגרפיה שהם מבצעים היתה מצדיקה בהחלט את שבירת לחות הברית. קשה לדעת מה היה אומר על כך ש' ברג, אולם האופרה בפרנקפורט מרוצה ב' החלט. הכרטיסים נמכרו מראש לשבועות.

קוסאנית המושכת אותם הפעם לאולם ה' אופרה, אלא סיבה פשוטה הרבה יותר. מס' תבר שמשנה ואחרן היא ההצגה הנועזת ביותר שהועלתה אי פעם בגרמניה, ושיער נראית על-ידה בסיפור חינוכי לילדי גן. אחת הסצנות המרכזיות באופרה היא פולחן עגל הזהב, המביא את הרוקדים ל' ידי אכסאזאה. הבמאי וסלב קסליק

גיותיה, לאחר מחאות הקהל שסבל, מתגאה העיר פרנקפורט בכך שזלהיס הבימתי ה' גדול ביותר שלה העונה הוא יצירה של — ארגולד שנברג.

היצירה היא אופרה רחבת-מימדים. אולי החשובה שנכתבה במאה שלנו, ושמה משה ואחרן. אבל, על אף ההשכלה המוסיקלית של הקהל הגרמני, אין זו המוסיקה הדודר